
REPTES DE SOSTENIBILITAT A LA COMUNITAT EDUCATIVA DAVANT EL S. XXI

Redacció: GRUP DE SOSTENIBILITAT FAMPA VALÈNCIA

Solange Godoy, Gilles Denans, Raphael Alapont, Marcos Pastor, José Muela, Josep Moral, Josep Soria, José Manuel Muñoz i Alfons D. Gento

Donada la greu conjuntura actual, amb una emergència sanitària, on s'ha revelat la importància de la biodiversitat i la sostenibilitat per combatre les malalties d'aquesta humanitat, i una emergència climàtica en marxa que avança, segons els experts, cap a un canvi planetari de desconegudes conseqüències, i que ha donat peu a que la pròpia Comissió Europea establisca la fulla de ruta d'un Pacte Verd Europeu¹, amb les seues diferents estratègies, per fer-li front, NOSALTRES, COM A MARES I PARES, preocupats pel futur de les nostres filles i fills, i per la societat i el planeta que van a heretar, fem les SEGÜENTS PROPOSTES a la Conselleria d'Educació, per tal que formen part de la seua Agenda:

1. Inclusió transversal al currículum de major contingut sobre sostenibilitat ambiental i social.

- a) És indispensable que la sostenibilitat entre a formar part de l'ensenyament de les nostres xiquetes i xiquets, perquè la idea que són part de la solució forme intrínsecament part del seu pensament. En ella deurien estar incloses totes les temàtiques i qüestions relacionades que detallem a continuació.
- b) Implementar de manera urgent l'empatia cap als animals en el currículum escolar de manera transversal en l'ensenyament obligatori, com la LOMLOE ho estipula, i explicar a tot l'alumnat la relació entre el consum excessiu de carn i la desforestació dels boscos primaris a nivell global.^{2 3}

2. Pla d'estalvi energètic i potenciació d'energies renovables als centres.

- a) Estudi dels plans d'eficiència energètica dels centres educatius de tot el PV, preparats per tècnics especialistes de l'administració i en els quals podrien participar, amb les seues propostes i en funció de la seua capacitat d'implicació, els/les responsables dels centres.
- b) Disseny i execució d'un Pla de millora de l'eficiència energètica i de l'aplicació d'energies renovables als centres educatius valencians.
- c) Posada en marxa de diferents projectes pilot, on es calcule la viabilitat del pla proposat, amb :
 1. Educació ambiental dedicada a la transició energètica en tots els centres.

¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_es

Comisión Europea 2020a. Comunicación de la Comisión al Parlamento Europeo, al Consejo Europeo, al Comité Económico y Social europeo y al Comité de las Regiones. El Pacto Verde Europeo: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>

² ¿Qué tiene que ver el consumo de carne con los incendios en la amazonia? :

<https://es.greenpeace.org/es/noticias/que-tiene-que-ver-el-consumo-de-carne-con-los-incendios-en-la-amazonia/>

³ La ganadería amenaza el medio ambiente:

<http://www.fao.org/newsroom/es/news/2006/1000448/index.html>

2. Posada en marxa d'un estalvi energètic global, que compte amb il·luminació (canvi a LED), canvi aparells obsolets d'alt consum energètic per altres de menor consum, etc.
 3. Aplicació pràctica d'instal·lacions d'energia solar (tèrmica i fotovoltaica), així com altres aplicacions d'E renovables als centres, amb un retorn de les inversions calculades entre 5 i 7 anys, i una vida útil superior a 20 anys (la qual cosa repercutiria en un estalvi econòmic a mig termini molt important, al marge de la repercussió mediambiental).
- d) Aplicació de les exigències d'eficiència energètica passiva o d'altres relacionades amb l'arquitectura i construcció d'edificis:
1. Per millorar els edificis ja existents, com estructures bioclimàtiques simples i barates per estalviar energia en calefacció i refrigeració i millorar el rendiment de la comunitat educativa (aplicació de tendals o altres estructures senzilles a finestres al sud, situació d'arbrat de fulla caduca a certs indrets, etc.).
 2. Al disseny i construcció de nous centres educatius. Estudi de millor captació solar passiva a l'hivern, millors formes de refrigeració solar passiva a l'estiu, millor ventilació i renovació de l'aire, millors materials i estructures, etc.

3. Programa de menjadors saludables i sostenibles.

Tal i com recomanen les Estratègies de la Granja a la Taula (Farm to Fork)⁴ i Biodiversitat 2030⁵, del Pacte verd Europeu, així com el Pla d'Acció Europeu per al desenvolupament de l'Agricultura Ecològica⁶, s'ha de fer una aposta clara per promoure els menjadors orgànics i augmentar l'ús de la contractació pública ecològica (dins l'Eix 1, d'aliments i productes orgànics per a tots: estimular la demanda i assegurar la confiança del consumidor). El Consell també té clara aquesta aposta, a través del seu Pla valencià de Producció Ecològica (Línia 1, de foment d'un consum conscient i responsable), i ara mateix estan en la redacció del II PVPE, a la qual hem intervingut al seu Procés Participatiu.

Les pròpies Conselleries d'Educació, Agricultura i Igualtat coordinades per la Conselleria de Sanitat i SPU, han conformat una *Mesa Intersectorial de Menjadors saludables i sostenibles de la GVA*, junt a la Plataforma "Escoles que alimenten"⁷ (de la que FAMPA València forma part), per tal de modificar el Decret 84/2018, de foment d'una alimentació saludable i sostenible en centres de la Generalitat, intentant millorar la compra verda pública, i la incorporació de criteris sostenibles i saludables als menjadors públics. En concret, és primordial no tan sols que les nostres filles i fills mengen adequadament als centres, sinó també l'adquisició dels hàbits que impregnaran la seua salut i la del planeta en el seu creixement com adults. Es demana :

- a) Recolzament per part de les diferents DG de la Conselleria d'Educació de les obligacions adquirides per la Mesa Intersectorial.
- b) Posada en marxa d'experiències pilot sobre estudis de la millora dels hàbits alimentaris gràcies al nou Decret i la repercussió sobre la seua salut i la del medi ambient. Es pot fer amb els estudis duts a terme per FISABIO i Salut Pública.

⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/fs_19_6727

⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/eu-biodiversity-strategy-2030_es

⁶ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organic-action-plan_es

⁷ <https://escolesquealimenten.org/>

- c) Fer atenció a la “Guia d’incorporació de criteris de sostenibilitat alimentària a la compra pública” feta per Justícia Alimentària per al Govern de les Illes Balears⁸, de 2018, i la seua actualització de 2020⁹ amb la col·laboració de l’Ajuntament de Barcelona.
- d) Tindre en compte els drets dels coles rurals a una alimentació saludable i sostenible, i elaborar normatives que facen que no es generen greuges comparatius entre el món rural i urbà. Eixes normatives també han de remar a favor de combatre el despoblament rural.
- e) Potenciar l’establiment de vincles amb els productors ecològics locals propers als centres, per fer activitats d’educació agroalimentària (xerrades, visites, ...).

4. Programa Patís verds, saludables i sostenibles.

Fomentar els patís, jardins i horts escolars ecològics i dels centres com a espais que fomenten l’educació en sostenibilitat, coeducatius i sustentables.

- a) Establir criteris i protocols des de Conselleria perquè els patís, jardins i horts escolars siguen duts amb tècniques de cultiu ecològic¹⁰, sense usar cap producte tòxic o perillós per a les xiquetes i xiquets. En la Conselleria d’Agricultura tenen un Servei de Producció Ecològica i Innovació que pot servir d’assessor o impartir formació als diferents responsables de manteniment dels centres educatius per a aquesta qüestió.
- b) Establir criteris de disseny, basats en la natura i l’entorn ambiental escolar, per tal que els escolars puguin adquirir coneixements del seu medi ambient més proper.
- c) Potenciar l’establiment d’acords amb els serveis de medi ambient dels ajuntaments i Diputacions per tal de fer activitats relacionades amb l’entorn natural local (visites a jardins, rius, muntanyes, etc.).
- d) Recolzar la Xarxa d’Horts Escolars Ecològics de recent creació per part de l’ONG CERAI, amb patrocini de la Conselleria de Transparència i la d’Agricultura.

5. Pla de mobilitat sostenible i de millora dels accessos als centres educatius.

- a) Major valoració de la proximitat al centre escolar en la baremació dels criteris d’elecció de centre.
- b) Foment del disseny i aplicació pràctica de conversions en zones de vianants, millora dels accessos a peu prioritzant sempre mitjans de transport sostenibles o els vehicles no motoritzats (bicis i patinets), foment de rutes escolars segures, disminució de la contaminació ambiental i acústica, etc.
- c) Realització d’un programa de mobilitat sostenible per educar a les escoles, enfocat a alumnes, professorat i mares/pares.
- d) Donar suport i ajuda a les iniciatives i accions de les AMPA i altres col·lectius que treballen per una mobilitat més sostenible: Colecamins, #RevueltaSostenibleAlCole...

⁸ http://www.bioeticayderecho.ub.edu/sites/default/files/180501_plana-guia-vsff.pdf

⁹ <https://cat.justiciaalimentaria.org/actualitat/presentem-una-guia-millorar-la-sostenibilitat-alimentaria-traves-de-la-contractacio>

¹⁰ Reglament (UE) 2018/848 del Parlament Europeu i el Consell, de 30 de maig de 2018, sobre producció ecològica i etiquetatge dels productes ecològics i pel qual es deroga el Reglament (CE) n° 834/2007 de Consell.

6. Gestió sostenible i ètica dels centres.

- a) Passar els comptes bancaris de la conselleria d'educació i dels centres educatius a banca ètica. Els bancs ètics de l'Aliança Global per a una Banca amb Valors (GABV) no especulen, no inverteixen en la indústria petroquímica ni en la fabricació d'armes de guerra. En canvi, inverteixen en l'economia real, en les energies renovables i en l'agricultura ecològica. Aquest punt és fonamental ja que la banca és el cor de la nostra societat i ens permetrà aconseguir els objectius de desenvolupament sostenible (ODS).
- b) Aplicar l'EBC (Economia del Bé Comú) als centres com recomana el Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu (CESE). Realitzar el BBC (Balanz del Bé Comú) i el Pla de Millora dels centres.¹¹

7. Valoració de la qualitat i mesurament de l'aire en els centres educatius.

- a) Bioclimatització, facilitar la renovació de l'aire, millora del confort...
- b) Avaluació dels progressos amb establiment de criteris de mesura de la qualitat de l'aire interior i estudi de l'evolució dels indicadors.

8. Projecte de gestió i reducció de residus.

- a) Foment dels plans de reducció de residus i del malbaratament de materials i recursos.
- b) Obligació de tindre a tots els centres un Pla de gestió de residus.

9. Pla d'estudi, valoració i neteja de materials i activitats nocives dins dels centres.

- a) Insistim en la comanda de la Comissió "NO a la uralita/fibrociment?, no gràcies" que exigeix l'eliminació total d'amiant i altres materials nocius per a la salut en tots els centres i entorns escolars.
- b) Eliminació dels agrotòxics en el manteniment dels jardins i horts escolars.
- c) Plantejar estudis i xarrades a Salut Pública i altres organismes sobre diferents aspectes, hàbits saludables i no saludables de la vida diària en els centres i fora d'aquests, que puguen tindre efectes negatius a la salut de les xiquetes i xiquets (i a la resta de la comunitat educativa), com poden ser hàbits d'esport i educació física, alimentaris, mesurament de radiacions per camps electromagnètics, etc.
- d) Treballar la bioconstrucció i biohabitabilitat a les aules i la resta d'espais dels centres educatius, per a millorar la salut i el rendiment de l'alumnat: estudiar les possibles emissions tòxiques que puguen produir alguns elements de les aules i millorar els materials per evitar-les; estudiar la possible contaminació electromagnètica interior i exterior¹² (antenes de telefonia mòbil, wifi, mòbils,...); estudiar i millorar la il·luminació (parpelleig, cromàtica del color,...); estudiar i millorar els aparells informàtics (parpelleig de pantalles,...) i ergonomia.
- e) Plantejar *aules verdes* (als patis i jardins) per a treballar en l'exterior una part del temps d'estada en els centres, per a trencar la dinàmica passiva de les aules interiors. En temps de COVID s'ha vist els seus avantatges, que poden mantindre's més enllà. Facilitar les eixides a l'entorn local més pròxim, tant natural com urbà o empresarial, on poden complementar la seua formació en un altre espai diferent.

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015IE2060&from=ES>

¹² <https://bioinitiative.org/>

10. Implantació de la Setmana de la Terra als centres.

Aprofitant el dia Mundial del Medi Ambient (05 de juny) :

- a) Plantejar diferents actes i activitats informatives i reivindicatives en els col·legis, que toquen diferents visions del currículum en aspectes vinculats amb el medi ambient, les persones i el nostre paper en el planeta.
- b) Plantejar un Premi per a l'escola més sostenible del PV, amb diferents criteris de valoració (FAMPA-València s'ofereix a participar en el comitè d'adjudicació).

No deixem que passe aquesta oportunitat per tal de desenvolupar aquestes línies de treball. Aprofitem els Fons Europeus de la reconstrucció post-COVID, anomenats com a *Next Generation*, com el que són, diners i recursos prestats de l'esforç de les nostres mares i pares, que cedim a les nostres filles i fills perquè tinguen un futur, al menys, igual d'il·lusionant que el nostre.

Signat: COMISSIÓ DE SOSTENIBILITAT DE FAMPA-VALÈNCIA